

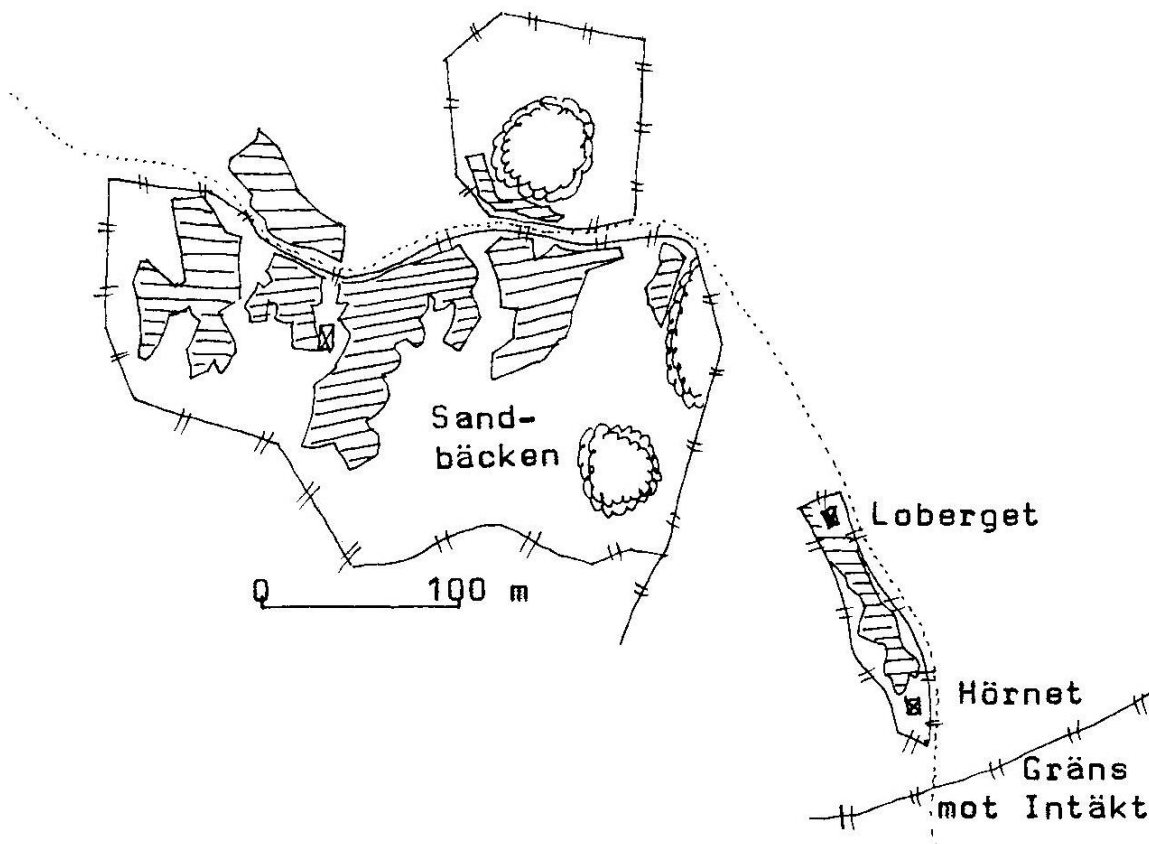
SANDBÄCKEN Torp under Hättebo, FoF

158

SANDBÄCKEN eller Sandstens

Torp

Hättebo

Upptaget omkring 1776 av avskedade ryttaren Jonas Sandsten från Sandviks RT. 1797 var det uppodlat så, att det kallades torp. 1866 uppskattat till 1/16 förmedlat mantal. Till 1900 brandförsäkrat för 630 kr, lösöret för 500 kr. 1902 brandförsäkrat för 1000 kr, lösöret för 500 kr.

På Sandbäcken var ett litet hus $6 \frac{1}{2} \cdot 8$ m, innehöll rum och kammare. 20 m söder om huset stod en liten bod, $3 \frac{1}{2} \cdot 4$ m. Före Lindbergs tid på Sandbäcken fanns där en bod, lagd av kilad sten och med tak över. Det föll ihop och man lät det ligga som ett stenröse. Sedan har det täckts med plocksten, så att man nu bara kan ana storleken på huset.

Ladugården låg väster om huset. Där var plats för 3 kor och vanliga smådjur.

På tomten finns ännu kvar körsbärsträd, krusbärsbuskar, syrénbuskar, gullvivor och påskliljor.

Norr om vägen ligger ett stort flyttblock under vilket man förvarade redskap och allehanda ting, som bara nyttjades vid olika speciella arbetstillfällen.

De 5 små ställena på östra utmarken ligger väl samlade vid samma dal som Sandbäcken ligger vid.

Jonas Sandsten, född 1736 och död 1790 på Sandbäcken
 Kerstin Persdotter, född 30/4 1733 på Hemmershults RT
 i Fryele sn och död 1/12 1817 på fattigstugan
 Kerstin född 1758 på Sandviks RT
 Petter 1759 "
 Annika 1765 "
 Ingeborg 1766 "
 Karl 1768 "
 Bengt 2/4 1768 "
 Karin 1774 "
 Stina 1777 på Sandbäcken
 Elin 29/1 1780 "

Omkring 1776 från Sandviks RT. Kerstin inrymdes 1810 på
 fattigstugan. Efter odlaren kallas torpet Sandstens.
 Dottern Kerstin födde sonen Andreas 1784 på Store Sten,
 hon återkom hem 1802 och flyttade 1805 till Timmerhult.
 Sonen Peter gift 1783.

Dottern Annika var sjuklig och avled 6/2 1807 av värk
 och öppna sår.

Dottern Elin gift med Samuel Persson på Loberget

Bengt Jonasson, född 2/4 1768 på Sandviks RT och död
 18/5 1842 på Sandbäcken.

Lena Svendsdotter, född 8/10 1767 i Fryele sn och död
 6/9 1847 på fattigstugan

Jonas	född 14/8 1799	på Sandbäcken.	22 t Sandvik
Anders	1/11 1801	"	Död 27/8 1819
Magnus	1/7 1803	"	24 t Gåeryd
Stina Kajsa	25/7 1805	"	Död 20/8 1805
Lars Peter	17/8 1807	"	27 t Staveryd
Karl	3/2 1810	"	33 t Intäkt

1813 och 1814 fattigvård med 1 Rd, 1837 och 1838 säd av
 godset. Från 1833 var föräldrarna inhysta hos sonen Mag-
 nus. Lena inrymdes 1845 på Fattigstugan.

Magnus Bengtsson, född 1/7 1803 på Sandbäcken och död
 30/8 1868 på Hörnet

Lena Petersdotter, född 6/8 1806 i Hjälmseryds sn och
 död 3/2 1855 på Sandbäcken

Anders Johan,	född 9/12 1831	i Långö
Stina Kajsa	29/4 1833	på Morydet
Karl Magnus	27/1 1835	på Sandbäcken
Jonas Peter	17/3 1838	"
Anna Lisa	9/7 1841	"
Johannes	28/4 1844	"

Magnus flyttade 1824 till Gåeryd, 1826 till Skärvälla, 1828 till Nydala herrgård, 1830 till Långö Södergård, där han tillsammans med sin broder Jonas arrenderade en fjärding, 1833 till Sandbäcken, 1860 till fattigstugan med de tre minsta barnen, 1864 till Hörnet under Hättebo.

Sonen Anders Johan gift 20/10 1855 med Maja Stina Staf på Sjöbo. De kom så småningom att bo på backstugan Björkelund under Dala. Anders Johan lämnade hustru och barn och tog arbete på Odensjö i Barnarps sn.

Dottern Stina Kajsa födde ett barn 19/11 1855, för vars avdagatagande hon anklagades. Blev dömd till spinnhus och avled i kolera på straff- och arbetsfängelset å Norrmalm i Stockholm och därstädes begravnen. Sist i födelseboken för 1855 är antecknat: "Dödfödde ... b) 1 qvinkön oägta i November. Modren pig. Stina Cajsa Magnusd, 22 år gammal ifr. Sandbäcken." Stina hade tjänst som piga från 1851 på Grimsjödal, från 1852 i Hättebo och återkom hem till Sandbäcken 1854.

Sonen Karl Magnus blev dräng i Hättebo 1855.

De tre yngsta barnen är omnämnda under Hörnet, dit Magnus flyttade 1860.

Anders Andersson, född 5/7 1814 i Uveryd. Gift 16/10 1842

Lena Kajsa Sunesdotter, född 28/4 1811 i Lilla Hunnavik

Karl Johan, född 2/9 1843 på Anderstorp

Klas 1/7 1846 i Staveryd

Frans August 18/7 1850 på Sandbäcken

1849 från Staveryd (Backen). 1850 till Skuggebo.

Johannes Månsson, född 12/6 1804 i Långö Norregård

Stina Kajsa, född 11/4 1837 i Skuggebo

Johanna 25/1 1840 "

Maja Lena 18/4 1843 "

Klas Johan Vilhelm 7/11 1846 "

1850 från Skuggebo som änklings. 1853 skrevs familjen på socknen men noteras att ha vistats i Hjälmseryds sn.

Dottern Maja Lena blev piga i Dala 1858.

Sonen Klas följde sockenskräddaren från 1860. Han vistades i Tyskland 1869-1873 och från 1875.

Johannes kom 1870 till fattigstugan i Nydala.

Johannes Magnusson, född 15/9 1821 i Gåeryd och död 29/4 1872 på Sandbäcken

Anna Greta Håkansdotter, född 7/10 1803 i Almundsryds sn och död 24/3 1877 på Sandbäcken

Peter Aron Svensson, född 10/7 1839 i Svenarums sn
Sven Magnus 22/7 1851 på Store Sten

1853 från Store Sten. Johannes var "mjältsjuk och besynnerlig" liksom sin fader och sin syster Ingrid på Fredriksberg.

Änkan fick understöd. Var nöjd med sin lott. Plågades av lungrot.

Sonen Peter var Anna Gretas son i ett tidigare äktenskap med kusken Sven Sandberg på Hubbestad.

Peter Aron Svensson, född 10/7 1839 i Svenarums sn
Gift 4/3 1865 med
Anna Sofia Petersdotter, född 8/5 1840 i Sandsjö sn
Augusta Fredrika, född 2/4 1865 på Sandbäcken

Peter och Anna Sofia tjänte båda på Nydala vid giftermålet. 1865 skrevs de "på socknen".

Sven Magnus Johannesson, född 22/7 1851 på Store Sten
Gift 22/3 1874 med
Karolina Svensdotter, född 30/6 1853 i Hjälmseryds sn
Karl August Edvard, född 22/5 1876 på Sandbäcken
1876 till Lilla Ringås.

Johannes Magnusson, född 28/4 1844 på Sandbäcken
Gift 26/6 1874 med
Lena Sofia Svensdotter, född 31/7 1842 i Gigaryd i
Hjälmseryds sn
Augusta Kristina, född 17/11 1877 på Sandbäcken
Karl Oskar Vilhelm 17/8 1879 "

1876 från "på socknen skrefne". 1892 till Källeberg under Svensbygd. Johannes var skomakare. Han var son till Magnus Bengtsson, som bott på Sandbäcken till 1860. Dottern avled 29/3 1878.

1892-1900 bodde Karl Johan Petersson här med sin familj. 1892 från Loberget. 1900 till Loberget (Tjärbacken).

Klas Gustav Lindberg, född 23/10 1878 på Älgabäck och
död 11/6 1965 i Hättebo. Gift 28/4 1900 med
Hanna Lydia Jonasdatter, född 21/7 1879 på Lyckås under
Sunnerby i Vrigstads sn och död 13/9 1948 på Älgab.
David Emanuel, född 17/1 1901 på Sandbäcken
Elsa Ingeborg 1/9 1902 "

<u>Karl</u> Oskar	född	20/5	1904	på Sandbäcken
<u>Hanna</u> Linnea		23/11	1906	"
<u>Klara</u> Matilda		22/3	1909	"
<u>Rut</u> Maria		9/5	1911	"
Gustav <u>Gunnar</u>		18/8	1913	"
<u>Axel</u> Bertil		23/9	1915	"
<u>Artur</u> Holmfrid		19/3	1918	"
Bror <u>Milton</u> Tino		28/3	1921	"

Gustav Lindberg övertog Sandbäcken, när han gifte sig 1900, och där föddes alla barnen. 1931 flyttade familjen till Älgabäck och 1948 till Hättebo som arrendator av kronogården.

När Lindbergs flyttade från Sandbäcken, revs stugan och användes till nya lagården på Älgabäck. Eftersom Lindbergs brukade jorden på Sandbäcken ända fram mot 1950, fick lagården stå kvar. Omkring 1950 köpte Lindbergs lagården och sågade upp den till ved. Därefter planterades Sandbäcken med granskog. Nu är den så tät, att man med svårighet kan gå fram på de gamla åkrarna.

Gustav Lindbergs föräldrar flyttade med från Älgabäck till Sandbäcken 1900 och avled båda på Sandbäcken.

Information av Doris Fransson, Björkelund, vid torpvandringen 20210912.

Sandbäcken under Hättebo

Torpet låg i vägskälet Älgaknösvägen-Judagölevägen strax söder om Älgabäck. På norra sidan av vägen ligger ett stort stenblock. Delar av stenen bildar ett tak där man kunde förvara redskap och även använda som skafferi.

Första brukare: Jonas Sandsten född 1736, död 1790 i Sandbäcken

Hustru Kerstin Persdotter född 1733-04-30 Hemmershult, Fryele socken. Död 1817-12-01 på fattigstugan, Nydala.

Barn:

- Kerstin född 1758 Sandviks ryttartorp
- Petter född 1759 Sandviks ryttartorp
- Annika född 1765 Sandviks ryttartorp
- Ingeborg född 1766 Sandviks ryttartorp

Karl född 1768 Sandviks ryttartorp

Bengt född 1768-04-02 Sandviks ryttartorp

Karin född 1774 Sandviks ryttartorp

Stina född 1777 Sandbäcken

Elin född 1780-01-29 Sandbäcken

Familjen kom från Sandviks ryttartorp 1776. Jonas bodde kvar på Sandbäcken till sin död 1790. Kerstin flyttade till fattigstugan i Nydala 1810. Hon bodde där 7 år och avled 1817, 27 år efter makens bortgång.

Nästa brukare: Bengt Jonasson född 1768-04-02 Sandviks ryttartorp. Död 1842-05-18 Sandbäcken

Hustru Lena Petersdotter född 1767-10-08 Fryele. Död 1847-09-06 på fattigstugan i Nydala

Barn: Jonas född 1799-08-14 Sandbäcken

Anders född 1801-11-01 Sandbäcken, död 1819-08-27

Magnus född 1803-07-01 Sandbäcken

Stina Kajsa född 1805-07-25 Sandbäcken, död 1805-08-20

Lars Peter född 1807-08-17 Sandbäcken

Karl född 1810-02-03 Sandbäcken

Bengt Jonasson var son till föregående brukare. Övertog torpet efter föräldrarna som bodde kvar tills Bengt och Lenas yngsta barn föddes. Familjen fick redan när barnen var små begära fattigvårdshjälp.

Nästa brukare: Magnus Bengtsson född 1803-07-01 Sandbäcken. Död 1868-08-30 Hörnet.

Hustru Lena Petersdotter född 1806-08-06 Hjälmseryds socken. Död 1855-02-03 Sandbäcken.

Barn: Anders Johan född 1831-12-09 Långö

Stina Cajsa född 1833-04-29 Morydet (?)

Karl Magnus 1835-01-27 Sandbäcken

Jonas Peter 1838-03-17 Sandbäcken

Anna Lisa född 1841-07-09 Sandbäcken

Johannes född 1844-04-28 Sandbäcken

Familjen bodde på Långö Södergård men blev utan hemvist 1833. Flyttade då till Sandbäcken. (När dottern Stina Cajsa föddes står det i födelseboken att hon är född på Morydet men familjen är inte skrivna där. Det är däremot Magnus bror Jonas som dessutom är dopvittne till Stina Kajsa. När Stina Kajsa vistas i fängelse

står det i fängelseboken att hon är född på Loberget). Familjen bodde kvar inhyses på Sandbäcken efter att de två nästföljande familjerna var brukare på torpet.

När Lena avlidit 1855 flyttade Magnus Bengtsson med sina barn till torpet Loberget. Han fick understöd och barnen utackorderades. 1861 flyttade Magnus till fattigstugan i Nydala med två av sina vuxna barn, Jonas Peter och Anna Lisa. Något senare flyttade även sonen Johannes dit.

Anders Johan flyttade till Björkelund, Dala i Nydala socken och bildade familj. Anders Johan försvann från sin familj och hittades död i Barnarps socken. Familjen bodde tidvis i jordkällaren på Björkelund.

Stina Kajsa var piga och arbetade på flera ställen. 1855-11-19 födde hon ett oäkta barn som dog genom våld. Stina Cajsas dömdes till fängelse 20 dagar på vatten och bröd samt 2 års tukthusarbete. Hon flyttades från Jönköping till Centralfängelset Norrmalm i Stockholm där hon avled 1857-09-30 av kolera. Hon blev 24 år gammal.

Karl Magnus flyttade till Slätthög 1855.

Johannes var skomakare och bodde på Källeberg. Enligt folksäggen ska han ha varit i Tyskland och lärt sig tillverka skor. Han tog med sig en flicka från Tyskland som han mördade och begravde i skogen mellan Svensbygd och Hörnet. Detta har varit en så övertygande historia att man har grävt i skogen för att försöka hitta resterna av flickan men inget har hittats. Johannes.

Nästa brukare: Anders Andersson född 1814-07-05 Uveryd Nydala socken

Hustru Lena Cajsas Sunesdotter född 1811-04-28 Lilla Hunnavik Nydala socken

Barn: Karl Johan född 1843-09-02 Anderstorp

Klas född 1846-07-01 Staveryd

Frans August född 1850-07-18 Sandbäcken

Familjen kom från Backen i Staveryd 1849. Flyttade ett år senare, 1850, till Skuggebo.

Nästa brukare: Johannes Månsson född 1804-06-12 Långö Norregård, död 1886-04-02 Fiskarebo, Nydala socken

Barn: Stina Kajsa född 1837-04-11 Skuggebo

Johanna född 1840-01-25 Skuggebo

Maja Lena född 1843-04-18 Skuggebo

Klas Johan Vilhelm född 1846-11-07 Skuggebo

Johannes var änkeman när han flyttade in på Stenbäcken 1850. Han flyttade därifrån 1853 och var tidvis skriven i grannsocknen Hjälmseryd. Han avled på Fredrikshög 1886-04-02 där han bodde inhyses hos sonen Peter Magnus som hade flyttat hemifrån när familjen kom till Stenbäcken.

Stina Kajsa gifte sig 1864 med lanthandlaren Anders Johan Jonasson, Notholma, Stockaryd, och fick minst sex barn. De flyttade 1870 till Norra Målen, Stockaryd där de också bedrev lanthandel. Karin (hon hade bytt namn) avled i Målen 1911.

Johanna arbetade som piga hela livet, bl a på Nydala Säteri. Flyttade 1878 till Skåne och var piga i olika familjer. Stannade kvar hos en familj i Allerum där hon avled 1917-09-23 av åderförkalkning. Hon blev 77 år gammal.

Maja Lena gifte sig med Jonas P Krans. De bodde på torpet Slängliden i Hjälmseryds socken. När maken avled 1911 emigrerade Maja Lena till Amerika. Paret hade 9 barn och alla emigrerade till Nordamerika.

Klas var i Tyskland flera omgångar, senaste gången 1875-1883. Han kom till Fattighuset i Nydala 1886 där han avled ogift 1901-04-17.

Nästa brukare: Johannes Magnusson född 1821-09-15 Gåeryd Nydala socken, död 1872-04-29 Sandbäcken

Hustru Anna Greta Håkansdotter född 1803-10-07 i Almundsryds socken, död 1877-03-24 Sandbäcken

Barn: Anna Gretas son: **Pehr** Aron född 1837-07-10 Svenarum

Sven Magnus född 1851-07-22 Store Sten

Familjen Johannes Bengtsson kom 1853 från Store Sten. De hade en gemensam son, Sven Magnus som blev nästa brukare. Anna Gretas son, Pehr, bodde tidvis på andra ställen. Men han kom tillbaka vid giftermål och skrevs som boende, se nedan.

Magnus Bengtsson med familj bodde också kvar inhyses i torpet. De flyttade 1855. När de hade flyttat kom Johannes Månsson tillbaka med sonen Klas och bodde inhyses 1863.

Boende: Pehr Aron Svensson född 1837-07-10 Svenarum

Hustru Anna Sofia Petersdotter född 1840-05-08 N Sandsjö, död 1901-10-27 fattigstugan

Barn: Augusta Fredrika född 1865-04-09 Sandbäcken, Nydala socken. Död 1890 i Klara rote, Stockholm där hon arbetade som piga.

Familjen bodde hos Pehrs mor och styvfar när deras dotter föddes. Skrevs sedan samma år på socknen. Flyttade in i fattigstugan, Nydala där en son föddes 1868. Pehr begav sig till Tyskland ensam 1869. Han hördes sedan aldrig av. Anna Sofia blev sköterska på fattighuset och bodde kvar där tills hon avled 1901. Sonen flyttade till Göteborg.

Nästa brukare: Sven Magnus Johannesson född 1851-07-22 Store Sten, Nydala socken

Hustru Karolina Svensdotter född 1853-06-30 Hjälmseryds socken

Barn: Karl August Edvard född 1876-05-22 Sandbäcken

Sven Magnus var son till Johannes och Anna Greta Magnusson. Han bodde hos föräldrarna vid giftermålet och paret fick sitt första barn på Sandbäcken. Sedan flyttade de till Lilla Ringås och vidare till Tofteryds socken.

Nästa brukare: Johannes Magnusson född 1844-04-28 Sandbäcken död 1926-04-20 Ålderdomshemmet Nydala

Hustru Lena Sofia Svensdotter född 1842-07-31 Gigaryd, Hjälmteryds socken, död 1924 Sjölyckan, boställe under Svensbygd

Barn: Augusta Kristina född 1877-11-17 Sandbäcken, död 1878-03-29 Sandbäcken

Karl Oskar Wilhelm född 1879-08-17 Sandbäcken, död 1905-04-14, Källeberg

Johannes var yngste son till tidigare brukare Magnus Bengtsson och hans hustru Lena. Johannes var skomakare. Familjen flyttade till Källeberg under Svensbygd, där Johannes blev brukare och senare ägare. Makarna flyttade till bostället Sjölyckan under Svensbygd där Lena avled 1924. Johannes Magnusson flyttade till ålderdomshemmet i Nydala och avled där 1926-04-20.

Nästa brukare: Karl Johan Petersson född 1833-05-29 Nydala

Hustru Inga Kajsa Johansdotter född 1842-03-09 Nydala

Barn: Henning Emil född 1870-05-18

Anders Wilhelm född 1876-05-10

Anna Josefina Viktoria född 1879-02-25

Johan Ludvig född 1872-12-06

Familjen kom från Loberget 1892 och flyttade tillbaka till Loberget 1900. Mera om familjen under Loberget.

Nästa brukare: Gustaf Lindberg född 1878-10-23 Älgabäck

Hustru Lydia Jonasdotter född 1879-07-21 Vrigstad socken

Barn: David Emanuel född 1901-01-17 Sandbäcken

Elsa Ingeborg född 1902-09-01 Sandbäcken

Karl Oskar född 1804-05-20 Sandbäcken

Hanna Linnea född 1806-11-23 Sandbäcken

Klara Matilda född 1909-03-22 Sandbäcken

Rut Maria född 1911-05-09 Sandbäcken

Gustaf Gunnar född 1813-08-18 Sandbäcken

Axel Bertil född 1915-09-23 Sandbäcken

Artur Holmfrid född 1918-03-19 Sandbäcken

Bror Milton Tino född 1921-03-28 Sandbäcken

Gustaf Lindberg var född på granntorpet Älgabäck. När han gifte sig bosatte sig familjen på Sandbäcken där alla barnen föddes. Paret blev kvar på torpet i 30 år. Föräldrarna bodde också på Sandbäcken från 1900. Fadern avled 1903 och modern 1931. Familjen flyttade 1931 till torpet Älgabäck där Gustaf var född. Hustrun avled 1948-09-13. När Gustaf var 70 år flyttade han med de vuxna barnen till Hättebo Kronogård. (se mer om familjen under torpet Älgabäck)

/Sammanställt ur kyrkoböcker samt Henry Renshults böcker Folk & Fornt

av Doris Fransson/ 2021-09-12

Markeringsstolpe vid torpet Sandbäcken

Foto: Doris Fransson

